

že tam umístit svoje kanceláře), není tu také náležitosti, aby je brala jen jedna strana.

Právo k podstatě je nejasně obsaženo ve znaku »budoucí vlastnictví«. Nestačí říci ani »očekávané« budoucí vlastnictví, poněvadž to nevyjadřuje vztahu k podstatě. Říci »jisté« také nelze, protože to není pravda — zvláště se to nemůže vztahovat na nápadnické právo, které je vázáno výminkou. Není však správné ani říkati »budoucí vlastnictví«, jedná-li se o určení přítomného stavu. Protože máme dva typy čekatelství, totiž takové, kde má časem odpadnouti cizí věcné právo a tak má býti nabyta neomezenost (úplnost) vlastnictví a takové, kde se má vůbec nabytí vlastnictví — bude snad nejlépe se přikloniti k termínu prvému (»nabytí úplnosti vlastnictví«).

Subjekt ček. práva sám nemůže míti neomezeného práva k podstatě; to je znakem jen vlastnictví. To znamená, že na př. vlastník pozemku zatíženého služebností nemá po dobu trvání služebnosti žádného čekatelského práva, jelikož služebnost není žádným právem k podstatě a tedy ho také neomezuje v právu k podstatě.

Celkem tedy byly jmenovány charakteristické znaky: 1. věcné právo; 2. právo k podstatě věci; 3. má se v budoucnosti projevit nabytím úplnosti vlastnictví (to je jeho cílem).

Mimo to je z předcházejícího zřejmo, že vždy tu musí být dvě strany: čekatel — druhá osoba (jeho právem omezovaná nebo jeho právo omezující). Rovněž je přirozeno, že čekatelství je stav svým účelem dočasný. Nabytí úplnosti vlastnictví nastává nějakou událostí, která je pevně určena (lhůta počínací — právo stavby) nebo je vázána na výminku odkládací. To jsou další znaky.

Pokusíme-li se tedy o definici, zněla by:

Čekatelství je právní stav skýtající svému podmětu takové právo k podstatě věci, které má za účel nabytí úplnosti vlastnictví po splnění výminky odkládací nebo po projití lhůty počínací.

K tomu ještě několik poznámek: Přirozeně i vlastnictví, je-li omezeno cizím právem, má tendenci (»za účel«) nabytí úplnosti vlastnictví. Ale přesto nelze vytýkati této definici, že by se hodila i na vlastnictví, protože u čekatelství je ten »účel« hlavním rysem, kdežto u vlastnictví jen podřadnou vlastností, která plyne z jeho universaloty. Je jasno, že toto čekatelství není ani právem k věci cizí (tomu odporují případy, kde ček. plyne z vlastnictví oprávněné osoby), také je nelze směřovat s vlastnictvím (tomu zas odporují ostatní případy).

Nabytí úplnosti vlastnictví nevylučuje jiná práva osob třetích k věci. Jak již z dřívějšího patrno, práva čekatele jsou dvojí: nabytí věci po uskutečnění jisté události a právní ochrana tohoto práva. Podmět nebývá vždy určen zcela individuálně; někdy je jen iisto, že jeden z několika konkurujících se stane vlastníkem (na př. nedíl). Nebo: Jde-li při fideikomisu o soubor postupných čekatelů, dochází k nabytí úplnosti vlastnictví teprve v osobě posledního z nich.

Ani předmět není vždy přesně označen. Zvláště v případech z dědictvého práva nemůže ani býti jisto, jaký bude stav majetku při smrti vlastníka (uživatele).

Čekatelské právo se osvědčuje výkonem asi tak jako zástavní právo. Skutečný jeho výkon (přijetí, nápad, případnutí majetku do vlastnictví) je možný pro určitý sub-

jekt jen jednou a znamená zároveň zánik práva čekatelského. Jinak by se výkonem mohl nazvati i výkon (zá-krok) k ochraně práva.

Konstrujeme-li čekatelství jako právo k podstatě, přesahuje to rámec pouhého eventuálního práva dědičského v případech svěřenství i nápadnictví rolnických statků. Toto právo k podstatě je sice jen koustrukcí; někdo může neuznat takové právo. Ale, poněvadž je to často jediným rozdílem proti případům třebas i obligacním, musil by pak připustiti čekatelství i v oněch případech. Pro naše stanovisko mluví, že v případech, které jsme sem zahrnuli, se názvu čekatel skutečně užívá, kdežto jinak již skoro v žádném případě.

I kdybychom nechtěli sem zahrnout případy z dědic. práva (fideikomis a nedíly), pak musíme uvážiti, že konečný cíl tohoto nápadnictví je stejný, jako při našem čekatelství; vlastnictví se však nabyvá nepřímým (čekatel má nabytí dědictví a nabytím dědictví se stane vlastníkem).

F. Kovář:

K diskusi p. Dr. Vavroucha: „Strany si projednají pozůstalost samy“.

Rozhodnutí nejvyššího soudu jest udanlivě zdůvodněno dle článku XII. zákona č. 123/23 upraveným § 29 nesporného řízení.

Budiž dovoleno ku důslednému úsudku uvést zde jeho nynější doslovné znění: »Notářům buďtež v místech, kde jest sborový soud první stolice, svěřeny úkony v nesporném řízení uvedené v § 183 not. řádu ze dne 21. května 1855, č. 94 ř. z., podle § 184 téhož zákona jako soudním komisařům; je-li několik notářů v sídle sborového soudu, buďtež tyto úkony prikazovány buď podle určitých místních obvodů nebo v turnu střídajícím se po určitém období; jinak buď při tom dbáno ustanovení § 185 uvedeného notářského řádu.

V okresích mimo sídlo sborového soudu první stolice mohou tyto úkony podle uvážení soudu, hledíc k ustanovení § 185 not. řádu ze dne 21. května 1855, č. 94 ř. z., přiděleny býti notářům jako soudním komisařům.

Notáři budou tím zmocněni také sepsati pozůstalostní výkazy a rozvrh jmění, jakož i připraviti všechny úkony potřebné pro vydání odevzdací listiny.

Stranám jest však dáno na vůli, aby tyto výkazy a podání k projednání potřebná samy sepsaly nebo zmocněncem podle zákona oprávněným sepsati daly a soudu předložily. Nevyhovují-li tyto spisy, může soud je dáti sepsati notářem nebo strany k tomu účelu předvolati ku projednání.«

Je zřejmo, že v onom rozhodnutí dovedená slova o prohlášení stran »že si pozůstalost projednají samy« v nyní platném předpisu projednacím uvedena nejsou.

Slova ta byla vytčena s jistou výhradou pouze v článku IX. zákona č. 161/1921, který jest právě článkem XII. zákona č. 123/1923 zrušen a nemohou se tudíž odvolaná slova přenášeti do nového práva a břemene projednacího a rozhodovacího.

Tehdy po dobu vlády článku IX. platilo volné uvážení stran a jim radících advokátů.

Nyní má se díti podle uvážení soudu. Než ale neděje

se tak, jak tomu svědčí zpředu uvedené rozhodnutí a praxe většiny sborových a okresních soudců.

Nynějším četným projednacím soudcům nestačí, když strany samy nebo svými advokáty sepíšíou a předloží výkazy a podání ku projednání potřebná dle přípustnosti druhé věty třetího odstavce upraveného § 29 nesporného řízení, kterážto věta tam byla přenešena ze známého ministerského nařízení ze dne 7. května 1860 č. 120 ř. z. tím v další byt jen provisorní platnosti ponechaného, — vykládají si titěž soudcové tento vlastně starý a jen opět obnovený stav projednací stále ještě v duchu zrušeného článku IX. bývalého krátkodobého politicky kompromisně nezdařeného zákona č. 161/1921 a když požádá strana soudce, aby jí projednal pozůstalost sám, tento se domnívá, že požádané projednání pozůstalosti jím samým straně odeprítí prý nesmí, že v takovém případě nemá svého soudcovského uvážení, nýbrž že prý má zde volné uvážení strana.

Tato nyní provozovaná soudní praxe jest přímo proti upravenému § 29 nesporn. říz. a proti obnovenému § 185 řádu č. 94/1855 ř. z. na úkor notáře ku projednacímu úkonům povolání, kterému se následkem uvážení po většině zámožnějších stran, o kterých se říká, že dobře vědí, že jim soudce nesmí odeprít, aby jim neprojednal pozůstalost sám, že nezáleží na soudcově uvážení, nýbrž že rozhoduje uvážení stran, — dostanou pozůstalosti s malým jměním, mnohdy zadluženým, třeba s dědici nezletilými a se stranami, které prý o onom uvažovacím dobrodiní nevědí a co nesnese notářského účtování. Činí to dojem, jakoby se tak dělo schválně, aby se na jedné straně docílila pochvala a tak zvaná popularita a na druhé straně pohana a nenávisť.

Duch onoho zrušeného článku IX. se dostal nejen do rozhodnutí nejvyššího soudu, nýbrž i přešel do vládního návrhu nového notářského řádu na příklad do § 215 nedůsledným a projednávajícího notáře znehodnocujícím rčením, které zní: »Je-li některá věc přikázána notáři, mají přece strany na vůli buď samy nebo jimi zastoupeným zmocněncem podle zákona k tomu ustanoveným — (rozuměj advokátem, neboť notáři by se to zakazovalo) — sepsati podání a výkazy a předložit je soudu atd.« jakož i do mnoho jiných vládou navržených ustanovení, jichž výluky a doplňky, pokud by byl ještě čas, jsou nadmíru žádoucí.

Kdyby notářstvu nebyla přidělena agenda projednací obligatorně, tu k odstranění všelijakých možných důsledků onoho nesporného kompromisního ducha bylo by jedině logické a s danými zákony na pravou míru přivedené znění navrženého § 215 asi takto:

»Dokud některá věc není přikázána notáři, mají svéprávní účastníci na vůli buď sami nebo svými zmocněnci dle zákona k tomu ustanovenými a zastupujícími nekolisní zájmy těch kterých účastníků sepsati písemná podání s návrhy a výkazy předložit je soudu ku přijetí a schválení. Jen jsou-li podání s návrhy a výkazy vadná a nemohou býti řádně vyřízena nebo zastupuje-li tentěž zmocněnec účastníky zájmů kolisních anebo se projednání příliš vleče, buď projednání přikázáno notáři.«

Jest nesmyslné chtít konstruovati nový řád a dělati z notáře nový orgán státní správy bez obligatorní agendy a jemu na jedné straně pro strany potřebnou a účelovou práci přikazovati a na druhé straně zase mu ji od stran libovolně dáti odnímati.

JUDr. František Matouš:

Z praxe.

III.

Smlouva trhová, v níž kupující zavázal se zaplatiti obecní dávku z přírůstku hodnoty nemovitostí z ní vyměřenou, zpoplatňuje se buď s výhradou doměření, až bude známa její výše, anebo vyčkává se s poplatky státními vůbec, až úřad, dávku tu v daném případě vyměřující, oznámí částku jím předepsanou. V obou těchto případech zůstává ovšem spis ležeti nedokončený, a to měsíce, ba i léta, což arci nikterak neprospívá depurační akci u berních úřadů a okresních finančních ředitelstev svého času nařízené.

Agenda řečené dávky jest skutečně názorným příkladem neudržitelosti poměrů ve finančnictví samosprávy. Zatím co každoročně u právních zástupců depoují se u příležitosti sepsu smluv trhových statisíce jako záruky za tuto dávku, které i po několik roků čekají marně na příslušné rozkazy platební — trpí obce neustále nedostatkem peněžitých prostředků, který nuceny jsou paralysovati drahými zápůjčkami na zřejmou újmu poplatnictva, ačkoliv přiměřeným uspišením vyměrování této dávky zajistil by se jim i při nynějším velmi podstatném její snížení slušný pravidelný zdroj příjmový.

Ježto za zapravení této dávky ne ručí nemovitost, z jejíž převodu vlastnického byla vyměřena (§§ 13 a 14 č. 143/22 Sb. z. a n., dodatek III.), poskytujíc zástavu za ni pouze tenkrát a jenom nepřímou, je-li totiž kupec, proti němuž byl exekučně vymáhán pravoplatný rozkaz platební pro nedobytnost na zciziteli, doposud její vlastník, — jest v zájmu veřejném, aby v každém jednotlivém případě neprodleně řízení vyměřovací bylo zahájeno a co nejdříve skoncováno, protože stalo se již, že dávka ta musila býti jakožto nevyvožitelná odepsána, poněvadž předepsána byla tak pozdě, že smluvní strany, za ni osobně ručící, neměly již postižitelného jmění, poněvadž vlastnictví nemovitostí, o níž tehdy běželo, bylo zatím již opětně knihovně převedeno.

Avšak již samo zavedení procesu vyměřovacího jest velmi nesnadno přivoditi. Vyčkává-li se na úřední výzvu ku podání přiznání (§ 16 druhá věta), čekává se na ni nejméně jeden rok po smlouvě. A i tehdy, zasílá-li se ve lhůtě 14denní, stanovené v prvé větě cit. § 16 při oznámení zcizovacího jednání s ověřeným opisem smlouvy také zevrubně vyplněný a zcizitelem vlastnoručně podepsaný úřední formulář přiznávací, a doloží-li se přílohami, prokazujícími všechny údaje v něm uvedené a pro výměru dávky směrodatné, pak čeká se zase předlouho, zdali takové nejuplněji a nejsvědomitěji adjustované přiznání ráčí dotyčný úřad vzítí vůbec za podklad celého řízení.

Přihodilo se totiž, že Zemský Inspektorát pro zemské dávky v Praze v řadě případů takových po drahné době znenadáni (r. 1924) rozeslal výzvy ku podání nového přiznání a to s výslovným podotknutím, že »Zaslané přiznání jest bezpředmětným, ježto bylo podáno bez úředního vybidnutí.« Proti tomuto zákonem nikterak nedoloženému postupu Z. I. byla ovšem podána neprodleně stížnost ku Zemskému správnímu výboru, a v ní dovozeno, že v pravidlech o této dávce není nikde zákazu, který by zapovídal poplatníku podání přiznání